

Збірник наукових матеріалів
XXV Міжнародної науково-практичної
інтернет - конференції
el-conf.com.ua

«НАУКОВІ ПІДСУМКИ 2018 РОКУ»

17 грудня 2018 року

Частина 12

м. Вінниця

3. Тертишник В. М. Кримінальний процес України. Загальна частина: підручник. Академічне видання. – К.: Алерта, 2014. – 440 с.;

4. Цивільний кодекс України 435-IV, чинний, поточна редакція — від 04.11.2018, підстава - 2581-VIII електронний ресурс [режим доступу] <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

УДК 343.21

Юридичні науки

ЗАХОДИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ, ВІДМІННІ ВІД
ПОКАРАННЯ, ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ ОКРЕМИХ
НОРДИЧНИХ КРАЇН

Шпіляревич В.В.,

доцент кафедри кримінального права,

кандидат юридичних наук,

Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника

м. Івано-Франківськ, Україна

Інтернаціоналізація злочинності, інтереси міжнародного співробітництва у сфері забезпечення законності та правопорядку, прав і свобод людини і громадянина обумовлюють науковий інтерес до стану та перспектив розвитку кримінально-правових інститутів зарубіжних держав, зокрема інституту заходів кримінально-правового характеру, відмінних від покарання. Це обумовлено тим, що наукове осмислення зарубіжного кримінального законодавства дає можливість краще зрозуміти власне кримінальне законодавство, бо очевидно, що достоїнства і недоліки останнього найбільш рельєфно проявляються саме при порівнянні його з іноземним законодавством. Варто зазначити, що у різних державах світу законодавче регулювання заходів кримінально-правового характеру, відмінних від покарання, є неоднаковим, так як розробка чи вдосконалення кримінального законодавства конкретної держави здійснюється із урахуванням особливостей власної правової системи, менталітету, а також специфіки існуючої системи заходів кримінально-правового характеру. А зараз

більш детально про інститут заходів кримінально-правового характеру, відрізняючись від покарання, окремих Нордичних країн.

Королівство Данія. КК Королівства Данії від 15 квітня 1930 року у Главі 9 «Інші правові наслідки караного діяння» Загальної частини передбачає можливість застосування до осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, таких заходів [1, с. 123]:

- 1) утримання під вартою, яке забезпечує ізоляцію і безпеку (§ 70 КК);
- 2) конфіскація злочинних доходів (ч. 1 § 75 КК);
- 3) конфіскація предметів (використаних під час вчинення злочину, створених злочином тощо) або суми, еквівалентної їхній вартості (ч. 1, 2 § 75 КК);
- 4) конфіскація капіталу, документів юридичної особи, яка ліквідується (ч. 5 § 75 КК);
- 5) повна чи часткова конфіскація майна (§ 76-а КК);
- 6) заборона здійснювати підприємницьку діяльність (на строк від 1 до 5 років) (§ 78 КК); нагляд (§ 68 КК);
- 7) визначення місця проживання чи роботи (§ 68 КК);
- 8) лікування від наркотичної чи алкогольної залежності (§ 68 КК);
- 9) психіатричне лікування (§ 68 КК);
- 10) поміщення у лікарню для психічно хворих (§ 68 КК);
- 11) віддання на піклування (§ 68 КК);
- 12) поміщення у певну установу для необхідного догляду чи турботи (§ 68 КК).

Особлива частина КК Королівства Данії передбачає й інші заходи, однак у Загальній його частині про них не йдеться [1, с. 98].

Мета застосування зазначених заходів безпосередньо закріплена у § 68 КК Королівства Данії та зводиться до запобігання вчинення у майбутньому злочинів особою, яка раніше їх вчиняла [1, с. 56].

Королівство Норвегія. КК Королівства Норвегії від 22 травня 1902 року відомі не лише заходи покарання, а й інші заходи кримінально-правового характеру, які носять назву «інші правові наслідки», що можуть застосовуватися

тільки тоді, коли є загроза повторного вчинення особою відповідного суспільно небезпечного діяння [2]. Зокрема, у Главі 2 зазначеного вище Кодексу до інших правових наслідків вчинення злочину законодавець відносить [2]:

а) примусове психіатричне лікування (§ 39) – відповідно до положень § 39, абз. 1 § 44 КК Королівства Норвегії від 22 травня 1902 року примусове психіатричне лікування застосовується до осіб, які не підлягають покаранню у зв'язку з тим, що вони є психічно хворими або знаходяться у несвідомому стані і це необхідно для захисту суспільства;

б) примусове піклування (§ 39а) – застосовується з метою захисту суспільства від осіб, які під час вчинення злочину мали психічне захворювання високого ступеня та звільнені від покарання на підставі абз. 2 § 44 КК. Таке піклування здійснюється в спеціалізованому, відповідним чином обладнаному закладі служби охорони здоров'я, у якій засуджений може утримуватися проти своєї волі і повертається при втечі, якщо необхідно – силою і за допомогою відповідних представників органів державної влади;

в) відстрочка виконання покарання (§ 39g) – рішення про відстрочку виконання покарання може прийматися судом виключно у разі вчинення особою злочину, за який передбачається покарання у виді позбавлення волі або штрафу. При цьому випробувальний термін, який встановлюється судом, зазвичай триває два роки, а в окремих випадках може встановлюватися й на строк до п'яти років.

Особливістю КК Королівства Норвегії від 22 травня 1902 року є також те, що законодавець цієї держави не регламентує у кримінальному законі інститут судимості та не вважає за можливе його застосовувати [2].

Королівство Швеція. Згідно ст. 3 КК Королівства Швеції від 21 грудня 1962 року санкціями за вчинення злочину, крім покарань у виді штрафу і тюремного ув'язнення, законодавець визнає також такі заходи, як [1]:

1) умовне покарання (Глава 27) – може застосовуватися судом виключно за вчинення злочину, за який санкція у виді штрафу є недостатньою, а за наяв-

ності згоди засудженого – у поєднанні з безоплатним виконанням громадських робіт;

2) пробація (Глава 28) – може застосовуватися судом у випадку вчинення особою злочину, за який санкція у виді штрафу є недостатньою. У будь-якому випадку пробація застосовується судом виключно за наявності згоди засудженого на добровільне піддання режиму пробації. Така згода засудженого є необхідною для надання судом і співробітниками пробації допомоги в здійсненні процесу його виправлення та перевиховання. В окремих випадках пробація може застосовуватися одночасно й з тюремним ув'язненням на строк від чотирнадцяти діб до трьох місяців або згідно ст. 10 Глави 26 КК Королівства Швеції від 21 грудня 1962 року супроводжувати умовне звільнення;

3) передача на спеціальне піклування (Глава 31) – може застосовуватися судом виключно до особи, яка вчинила злочин, але потребує лікування. У такому випадку суд спочатку передає справу до відповідного спеціально уповноваженого органу для підготовки (складання) лікувального плану. І тільки тоді, коли з лікувального плану випливає, що обвинувачений потребує необхідного лікування, суд може видати наказ про застосування до нього такого лікування.

Крім того, у зазначеному вище Кодексі йдеться про можливість застосування судом, крім санкцій, й так званих «особливих наслідків» вчинення злочину. Зокрема, відповідно до положень ст. 8 Глави 1 та Глави 36 КК Королівства Швеції від 21 грудня 1962 року до такого роду наслідків належать [3]:

а) конфіскація майна – конфіскації підлягають доходи, отримані в результаті вчинення злочину, у т. ч. все те, що отримано особою як оплата витрат, понесених у зв'язку із вчиненням злочину. Крім того, конфіскації може підлягати майно, яке використовувалося як допоміжний засіб вчинення злочину, або яке є предметом такого злочину, якщо це необхідно з метою попередження злочину або з інших особливих причин, та майно, використання якого відповідно до зазначеного вище Кодексу, чи іншим чином використовується так, що це призводить до вчинення злочину;

б) корпоративний штраф – згідно положень КК Королівства Швеції від 21 грудня 1962 року за злочин, вчинений при здійсненні підприємницької діяльності, на вимогу державного обвинувача на підприємця судом повинен бути покладений обов'язок сплатити корпоративний штраф, якщо: злочин потягнув за собою тяжке невиконання спеціальних зобов'язань, пов'язаних з підприємницькою діяльністю, або з інших причин є серйозними; підприємець не зробив того, що було необхідним для попередження злочину;

в) відшкодування шкоди – відповідно до шведського законодавства реалізація інституту відшкодування заподіяної злочином шкоди допускається: у випадку умовного покарання (абз. 1 ст. 5 Глави 27 КК); у якості пробаційної умови у випадку, коли пробація супроводжує умовне звільнення (абз. 1 ст. 14 Глави 26 КК); при передачі засудженого на спеціальне піклування (абз. 5 ст. 1 Глави 31 КК).

Таким чином, підводячи підсумки з усього вище наведеного, слід зазначити, що основним завданням реалізації заходів кримінально-правового характеру, відмінних від покарання, які регламентовані кримінальним законодавством окремих Нордичних країн є забезпечення ефективного кримінально-правового впливу на злочинність та забезпечення досягнення тих цілей, які стоять перед кримінально-правовою політикою відповідних країн.

Література:

1. Уголовный кодекс Дании / науч. ред. С. С. Беляева; пер. с дат. С. С. Беляева, А. Н. Рычевой. М., 2001. 230 с.
2. Уголовное законодательство Норвегии от 22 мая 1902 года : веб-сайт. URL: <http://www.crimpravo.ru/codecs/norway/2.doc>.
3. Уголовный кодекс Швеции от 21 декабря 1962 года : веб-сайт. URL: <http://www.law.edu.ru/norm/norm.asp?normID=1241607&subID=100097432,100097434,100097451,100098111>.